

Slovensko gledališče Buenos Aires

bo uprizorilo na povabilo občine, župnije in škofije San Isidro
na veliki petek, 14. aprila,

Živi križev pot

na Trgu „Mitre“ pred stolnico v San Isidru ob 21. uri. Režija: Lojze Rezelj

Vabilo na Živi križev pot, objavljeno v tedniku Svobodna Slovenija, 30. marec 1995.

Jezusova mati Marija. Križev pot v San Isidru, foto Marko Vombergar.

dr. Štefan Godec

UPRIZORITVE KRIŽEVEGA POTA V ARGENTINI

Režiser Lojze Rezelj se je leta 1977, na pobudo krajevnega župnika okraja Villa Ballester, kjer je živel, lotil režije in priprave živega križevega pota. V marsičem je bil ta njegov opus takrat edinstven. Verjetno je bilo v slovenski skupnosti v Argentini prvič, da je slovenski režiser pripravil predstavo, namenjeno argentinski publiki, izključno s slovenskimi igralci. Igrali so na prostem, v španskem jeziku. K izvedbi so precej pripomogla tudi poznanstva, ki jih je gospod Lojze takrat že imel. Na prvem mestu naj omenim stike s Teatrom Colon v Buenos Airesu, glavnim argentinskim gledališčem, kjer so mu posodili garderobo in kakovostne, po mednarodnih gledaliških standardih izdelane gledališke pripomočke.

Na prvi uprizoritvi (1977) je nastopilo okoli trideset igralcev; to število je v naslednjih trinajstih uprizoritvah postopoma naraščalo, največ do sto devetintrideset nastopajočih. Vse predstave so bile skoraj izključno na veliki petek v nočnih urah, in sicer z eno samo uprizoritvijo.

Vedno so nastopali na prostem, navadno v bližini glavnega trga. Po vzoru španskih mest so tam navadno občinska zgradba, farna cerkev (velikokrat je to katedrala), glavna policijska postaja, banka ter pomembnejši uradi in trgovine. Igralci so na voljo skoraj vedno dobili farne prostore, kjer so se preoblekli, razporedili vse rekvizite ter skrbno pripravili vse potrebno za ozvočenje, razsvetljavo in ostale efekte. Glavni oder je bil postavljen pred cerkvijo, dvignjen vsaj dober meter nad uličnim nivojem, velikokrat pa kar na stopniščni ploščadi pred stolnico. Prireditev se je začela pred cerkvijo, se vila po ulici okoli trga (ulice so zaradi številnega obiska zaprli za promet) in končala spet pred cerkvijo.

Igranje se je odvijalo strogo po postajah križevega pota. Vsaka postaja je imela na zvočnem traku posnet naslov postaje in razlago, včasih tudi dialog igralcev in kako misel. Nastopajoči so nemo odigrali prizor, pri čemer so z mimiko govorjenja nakazali posnete dialoge. Presledek med postajami so včasih izkoristili krajevni župniki, da so argentinski publiki razložili še kako misel, povezano s sporočilom posamezne postaje, nemalokrat pa tudi za molitev desetke rožnega venca. Posneta besedila so napisali in posneli argentinski Slovenci, ki se od domačinov ločijo po naglasu.

Poleg glavnih vlog, Kristusa, razbojnika, Marije, Janeza, Pilata in Marije Magdalene, so bile med nastopajočimi tudi številne skupine: v prvem delu pri obsodbi so bili to veliki duhovniki, Marijo in Marijo Magdaleno so spremljale jeruzalemske žene, Jezusa je na Golgoti spremljal spreved rimskih in judovskih vojakov ter biričev, na strateških mestih (vogalih okoli trga) je stalo judovsko ljudstvo, ki je na Jezusa kričalo ali pa ga pomilovalo.

Glavne vloge so navadno zasedali isti igralci: Jezusa je igral Franci Stanovnik (brat argentinskega nadškofa), Marijo Maruška Batagelj Klemenčič, Simona iz Cirenene Vinko Lazar, razbojnika sta bila Ciril Jan in Marjan Žerovnik, biriča Tone Mežnar in Blaž Miklič, judovski veliki duhovniki so bili Lojze Rezelj (oče in sin), Maks Borštnik, Frido Beznik, Maks Nose, Janez Jerebič, Jože Oblak in Tine Vivod (glej sliko). Množico in jeruzalemske žene pa je iz leta v leto sestavljalo več igralcev, največ jih je bilo kar za poldrugo stotino, vsi so bili izključno slovenskega rodu.

Omeniti moramo kakovostno igranje vseh sodelujočih. Vzdušje, ki so ga ustvarili, je med gledalci nemalokrat povzročilo, da so ti pozabili, da gre le za predstavo in so se začeli znašati nad rablji in nahujskano judovsko množico. Tako so imeli rimski vojaki velikokrat tudi nalogo, da obvarujejo igralce pred ogorčeno množico in ustvarijo pregrado med nastopajočimi ter argentinsko publiko.

Takoj po Jezusovi obsodbi, še preden je začel svoj križev pot, so biriči oba razbojnika napodili okoli trga. Ko sta se vrnila na oder pred stolnico, so ju križali, medtem ko je Jezus šele začel svojo pot. Razbojnika sta tako visela na križu že dolgo pred Jezusovim križanjem (približno polovico predstave). Med potjo razbojnikov in Jezusa okoli trga so odrski tehniki Pilatovo palačo spremenili v Golgoti in pripravili vse potrebno za križanje. Ko je Jezus prišel pred cerkev, kjer sta na križu že visela razbojnika, so križali še njega. Med iznajdljivimi vizualnimi efekti se spominjam grmenja in bliskanja, ko Jezus umre na križu. Poleg zvočnih posnetkov groma so tehniki pod odrom varili železo, da je bliskanje osvetlilo vso cerkveno fasado. Zagotovo je bil to vrhunec, ki je publiko najbolj prevzel. Predstava se je vedno zaključila z Jezusovim snemanjem s križa in njegovo položitvijo v grob (odnesli so ga v farne prostore). Upoštevati moramo, da je v Argentini veliki teden največkrat pozno jeseni. Igra se je vedno začela v nočnih urah (okoli sedme ali osme ure). Tako so Jezus in razbojnika kar nekaj časa na križih viseli praktično goli, izpostavljeni mrazu in vetru, včasih tudi rahlemu dežju. Velikokrat so jih sneli s križa otrple, tudi pljučnico so dobili, pa vendar se nikoli niso pritoževali. Vsi nastopajoči, prav posebnost pa ti trije, so svoje igranje vedno dojemali kot globoko pričevanje vere in slovenstva.

Predstava je trajala približno dve uri, argentinska publika se je množično udeleževala, vedno je prišlo nekaj tisoč ljudi. Zadnji gledalci so se razšli šele okoli polnoči, dolgo po končani predstavi.

Veliki duhovniki.
Križev pot v San Isidru,
foto Marko Vombergar.

Jezus nese težki križ.
Križev pot v San Isidru,
foto Marko Vombergar.

Križanje pred stolnico.
Križev pot v San Isidru,
foto Marko Vombergar.

Prva uprizoritev je močno odmevala, kritike so bile tako dobre, da se je že naslednjega leta (1978) ponudila priložnost za nastop v glavnem mestu province San Luis, oddaljenem kakih tisoč kilometrov od Buenos Airesa, naslednje leto pa v glavnem mestu province Salta, tisoč štiristo kilometrov od glavnega mesta Argentine. Za oba nastopa je gospod Lojze, s pomočjo stikov z guvernerjema in osebnimi poznanstvi, dobil na voljo veliko vojaško tovorno letalo, s katerim so lahko prepeljali vse igralce, kostume in opremo.

Vest o kakovostnih predstavah se je razširila tudi po argentinskih medijih. Številne občine, škofije in župnije so v naslednjih letih Lojzeta Rezlja in njegovo skupino igralcev vabile, da jo uprizorijo.

Seznam vseh predstav je naslednji:

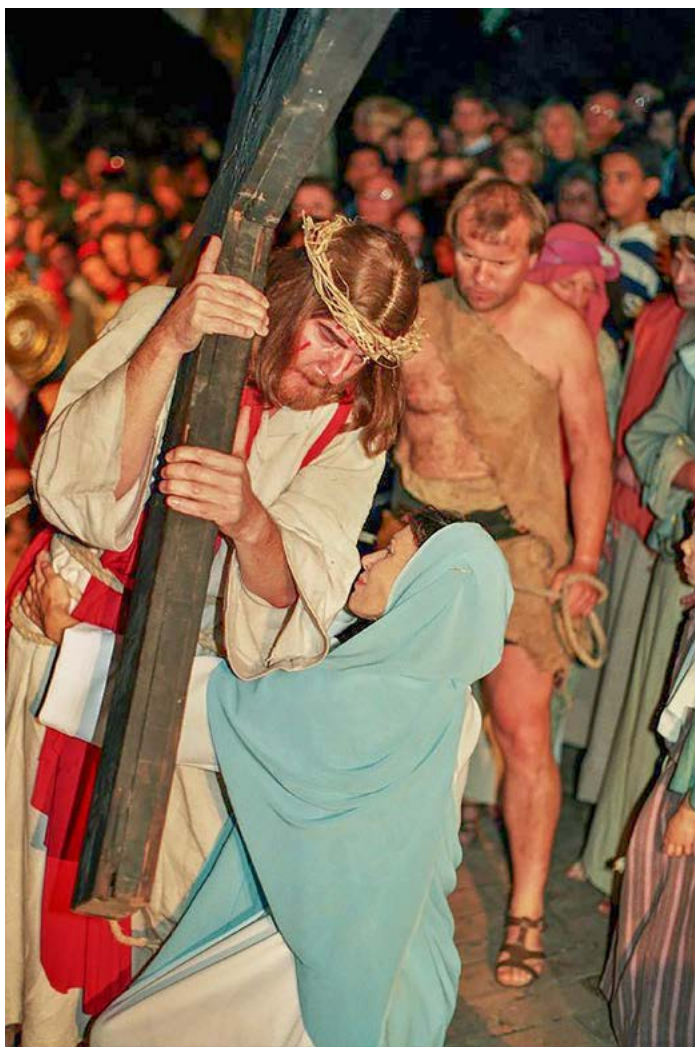
- 1977 v mestu Villa Ballester (Provinca Buenos Aires),
- 1978 v mestu San Luis (provinca San Luis),
- 1979 v mestu Salta (provinca Salta),
- 1981 v mestu Villa Progreso (Provinca Buenos Aires),
- 1982 v mestu Villa Progreso (Provinca Buenos Aires),
- 1983 v mestu Villa Progreso (Provinca Buenos Aires),
- 1983 v mestu San Miguel (Provinca Buenos Aires),
- 1984 v mestu Moron (Provinca Buenos Aires),
- 1985 v mestu San Miguel (Provinca Buenos Aires),
- 1986 v mestu San Isidro (Provinca Buenos Aires),
- 1988 v mestu San Justo (Provinca Buenos Aires),
- 1995 v mestu San Isidro (Provinca Buenos Aires),
- 1996 v mestu Mar del Plata (provinca Buenos Aires).

Križev pot, ki ga je kot gledališko predstavo pripravil Lojze Rezelj s skupino mlajših, že v Argentini rojenih rojakov in s pomočjo slovenskih gledališčnikov prvega rodu, je gotovo veliko pripomogel k poznavanju in priznanju slovenske dejavnosti v Argentini, ki je lahko v ponos vsem Slovencem po svetu. Vse navedene podatke, in še kaj več o opusu Lojzeta Rezlja, lahko najdete v knjigi Marjana Pertota *Slovensko gledališče v Argentini* in v poročilih tednika *Svobodna Slovenija*.

Režiser Lojze Rezelj

Gospod Lojze Rezelj je bil rojen v Novem mestu, 23. decembra 1933, v družini sodnika Josipa Rezlja in Alojzije Kozoglav. Srednjo šolo je obiskoval v Ljubljani, s šolanjem nadaljeval v begunskem taborišču v Italiji in ga dokončal v Argentini, kamor je emigriral. Tam se je poročil z Marinko Mežnar, rodilo se jima je pet otrok. Bil je eden glavnih kulturnikov slovenske skupnosti v Argentini. Deloval je kot odbornik Zedinjene Slovenije, bil tudi njen predsednik, član in občasno tudi predsednik Gledališkega odseka Kulturne Akcije; skupaj z Ladislavom Lenčkom

je bil predan tudi misijonski dejavnosti. Dolga leta, praktično do svoje smrti leta 2018, je bil tudi profesor Žive besede na Srednješolskem tečaju ravnatelja Marka Bajuka, kjer je z neizčrpno vnemo mladim rodovom Slovencev predajal ljubezen do slovenske gledališke umetnosti v vseh njenih oblikah. Za vse zasluge je leta 2007 prejel priznanje Zedinjene Slovenije, ki ga, v soglasju z Medorganizacijskim svetom, podeli zaslužnim Slovencem za gradnjo in obstoj slovenske skupnosti v Argentini. Umrl je 10. septembra 2018 v Buenos Airesu, Argentina.

Jezus sreča svojo mater. Križev pot v San Isidru, foto Marko Vombergar.